

Vanhankaupunginlahden v. 2017 linnuston seurantalaskennan loppuraportti

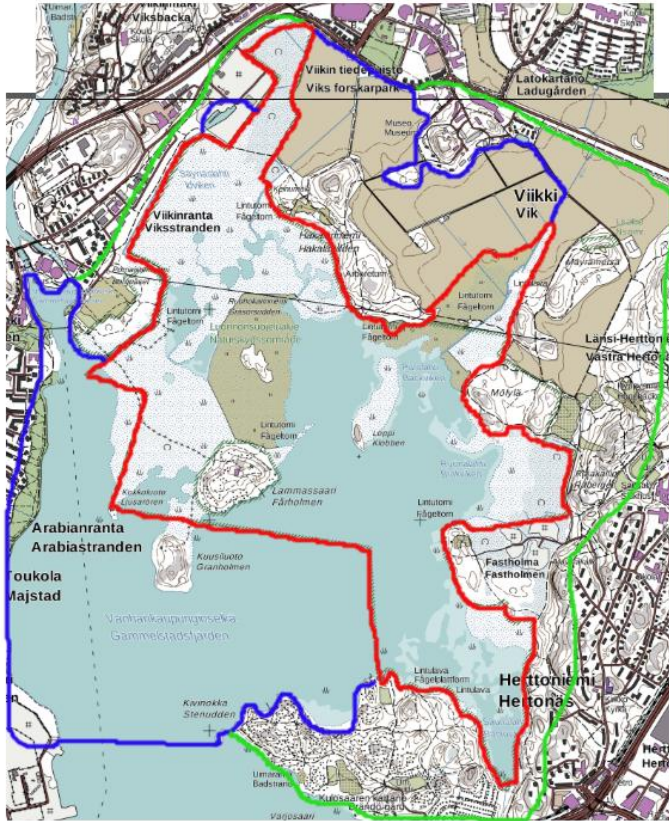
Hannu Sarvanne

Tutkimusalue ja -menetelmät

Vanhankaupunginlahden hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisen, vuosittain toteutettavan linnuston seurantalaskennan tutkimusalue käsittää pesivien vesilintujen, kahlaajien ja lokkilintujen sekä vesilintujen poikuelaskentojen osalta koko Vanhankaupunginlahden kosteikkoalueen (Viikin – Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue ja Natura – 2000 – alue) (Kartta). Kosteikkoalueelle perustettujen hoitoniittyjen (Lammassaari/Ruohokari ja Purolahti) linnusto kartoitetaan myös vuosittain. Niittämällä ja laiduntamalla hoidettavien niittyjen yhteispinta-ala oli tämän vuoden pesimäkauden alussa 32 ha (v. 1993 perustettu Lammassaari/Ruohokari 19 ha ja v. 2003 perustettu Purolahti 13 ha). Pesimäkauden jälkeen, heinäkuun lopulla, Lammassaaren hoitoniityn lounaispuolen ruoikkoa niitettiin koneellisesti ja niityn pinta-ala kasvoi noin kymmenellä hehtaarilla.

Koska seurantalaskennoissa ei selvitetä kaikkien pesimäympäristöjen parimääriä, vain osa lahden pesimälajeista on edustettuina tuloksissa (esim. suuri osa yleisistä metsälajeista, kuten myös osa ruoikkolajeista puuttuvat tuloksista).

Kosteikkoalueen saarilta ja sitä ympäröiviltä reunametsä- ja täyttömaa-alueilta sekä pelloilta huomioidin vain uhanalaiset ja harvalukuiset lajit. Niitä sekä yölaulajia havainnoin myös Vanhankaupunginlahden kosteikko- ja Natura – 2000 - aluetta laajemmalla alueella, joka rajautuu Viikintien, Herttoniemen metsäselänteen, Itäväylän, Hermannin rantatien ja Hämeentien väliin. Koko Natura 2000 – alueen kattavat pesimälinnuston kartoitukset tehtiin Suomen ympäristökeskuksen toimesta viimeksi v. 2004, 2007 ja 2012.

Vanhankaupunginlahden linnustonseurannan laskenta-alue
 ● = Natura-alue, ● + ● = seuranta-alue, ● + ● + ● =
 yölaulajat sekä uhanalaiset ja harvalukuiset. Pohjakartta
 Maanmittauslaitos (19.9.2017).

Käytin laskennassa v. 1986 alkaen Vanhankaupunginlahden linnuston seurannassa käytettyjä menetelmiä (Koskimies & Väisänen 1988, Mikkola-Roos ym. 2013). Näihin sisältyi:

- Koko lahden kattavat kierto-laskennat (vesilinnut, kahlaajat, lokkilinnut) (5 kertaa): 28.4, 5.5, 13.5, 20.5 ja 26.5 sekä samalla reitillä tehdyt poikuelaskennat (3): 21.6, 1.7 ja 11.7.
- Hoitoniittyjen kartoituslaskennat (5): 3.5, 12.5, 18.5, 24.5 ja 3.6
- Yölaulajalaskennat (3): 20.4, 18.5 ja 5.6
- Pikkutikkojen pesien etsintä (4): 13.- 15.6 ja 19.6
- Uhanalaisten ja harvalukuisten lajien havainnointi laskentojen ohessa ja laskentojen ulkopuolisina päivinä.

Varmistaakseni erityisesti vesilintulaskentojen oikean ajoittumisen seurasin lepäilijämäärien kehittymistä tekemällä varsinaisten kierto-laskentojen ulkopuolisia kierto-laskentoja maaliskuulta alkaen (Taulukko 1). Vesilintulaskentojen ohella keräsin tietoa myös kahlaajien lepäilijämääristä, erityisesti Purolahden, mutta myös Lammassaaren hoitoniityllä (Taulukko 2).

Joidenkin lajien parimäärien varmistaminen vaati varsinaisten laskentojen ulkopuolella tehtyä retkeilyä (esim. yölaulajat).

Vesilintujen parimäärien tulkinnat tein kunkin lajin arvioitua pesinnän alkua lähimmän laskentakerran perusteella. Laulu- ja kyhmyjoutsenen, kanadan- ja merihanhen, telkän, isokoskelon, silkkiuikun ja nokikanan parimääräarviot perustuvat löydettyihin pesiin sekä osin myös poikue- ja reviirihavaintoihin.

Kahlaajareviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi havaintoa samalta paikalta, joista toisen tuli ilmaista pesintää tai reviirikäyttämistä. Lokkilintujen parimäärät perustuivat hautovien emojen määrään.

Hoitoniittyjen kartoituslaskennoissa kiersin niityt jalkaisin niin, ettei mikään osa alueesta jäänyt yli 50 m:n päähän minusta. Tein laskennat aamuisin (n. klo 4.30 – 11.00) noin viikon välein. Laskennan kuluessa merkitsin havaitut linnut eri käyttäytymistä kuvaavien symbolein maastokartalle, josta siirsin ne myöhemmin lajikohtaisille yhteenvetokartoille, joista tein reviirien tulkinnat. Reviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi lähekkäistä havaintoa, joista toisen tuli osoittaa reviirikäyttämistä (laulu, varoittelu, reviirikiista, ruokaa kannettiin pesään jne).

Samat reviirin tulkinnan vaatimukset koskivat hoitoniittyjen ulkopuolella tapaamiani lajeja, kuten yölaulajia sekä uhanalaisia ja harvalukuisia lajeja. Pysyvän reviirin ehtona oli vähintään kuusi päivää ensimmäisen ja toisen havainnon välillä. Kuitenkin joidenkin myöhään saapuvien lajien (esim. viitakerttunen) reviiriin riitti yksi reviirikäyttämistä osoittava havainto.

Telkän, isokoskelon, uuttukyyhkyn ja kottaraisen parimäärät selvitti pönttöjä tarkistanut Eero Haapanen.

Olosuhteet

Kevät alkoi melko varhain. Terminen kevät (vuorokauden keskilämpötila pysyvästi yli 0 °C) saavutettiin 8. maaliskuuta ja lahti vapautui jäistä 6.4. Tämän jälkeen ilmat kylmenivät ja sekä huhti-, touko- että kesäkuu olivat keskimääräistä viileämpiä (Hki Kaisaniemi, huhtikuun keskilämpötila 2,8 °C/ 1981 – 2010 3,9 °C, toukokuun keskilämpötila 9,5 °C/10,2 °C, kesäkuu 13,7 °C/14,6 °C). Huhtikuun sademäärä oli normaali (Hki Kaisaniemi 37 mm/ 1981 – 2010 32 mm), mutta toukokuussa satoi tavallista vähemmän (14 mm/ 1981 – 2010 37 mm) ja kesäkuussa hieman enemmän (87 mm/ 1981 – 2010 57 mm). Merivesi pysytteli huhtikuussa lähes yhtäjaksoisesti hieman teoreettista keskiveden korkeutta ylempänä ja käväisi useana päivänä + 30 - + 40 cm:ssä ja peitti laajalti mm. Purolahden hoitoniityn pohjoisosan (tulvaniityn). Sen sijaan koko toukokuun oli vesi alhaalla, vaihdellen -10 ja - 30 cm välillä. Touko- kesäkuun vaihteessa vesi kohosi lyhyesti lähelle + 20 cm:ä. Kesäkuun puolivälin jälkeen vesi nousi uudelleen ja pysytteli myös heinäkuussa keskivedenkorkeutta korkeammalla.

Tulokset

Vuoden 2017 parimäärät/reviirit (suluissa v. 2013, v. 2014, v. 2015 ja v. 2016)

Vesilinnut

Sinisorsa 118 (61, 123, 110, 135), haapana 25 (12, 16, 17, 14), tavi 12 (7, 14, 18, 12), lapasorsa 3 (7, 8, 5, 7), harmaasorsa 5 (1, 2, 3, 3), heinätavi 2 (1, 3, 3, 2), isokoskelo 4 (2, 3, 3, 3), tukkakoskelo 1 (1, 1, 2, 1), telkkä 36 (34, 37, 38, 44), tukkasotka 1 (3, 2, 1, 1), punasotka 0 (1, 0, 0, 1), silkkiuikku 64 (45, 46, 44, 49), laulujoutsen 1 (0, 1, 1, 1), kyhmyjoutsen 5 (6, 7, 6, 8), kanadanhanhi 1 (0, 2, 4, 3), merihanhi 2 (0, 0, 2, 2), nokikana 35 (21, 39, 38, 31).

Pesiviä vesilintulajeja havaitsin 16 (kun rantakanoihin luettava nokikana lasketaan mukaan) (v. 2013 14, v. 2014 15, v. 2015 16 ja v. 2016 17). Viiden lajin parimäärä väheni v. 2016 verrattuna (sinisorsa, lapasorsa, telkkä, kyhmyjoutsen ja kanadanhanhi) ja neljän nousi (haapana, harmaasorsa, silkkiuikku ja nokikana). Harmaasorsia pesi enemmän kuin yhtenäkkään aiempaan seurantalaskentavuonna ja myös haapanan sekä silkkiuikkujen parimäärä oli yksi laskentahistorian suurimmista. Punasotkan pesintä ei varmistunut tänä vuonna.

Vesilintujen kokonaisparimäärä (315) oli sama kuin viime vuonna (315) (v. 2015 295 ja v. 2014 305, jolloin pareja oli eniten sitten v. 1992). Vuosina 2010 – 2013 parimäärä vaihteli 183 – 233 välillä (suurin osa vesilinnuston kokonaisparimäärän vaihtelusta selittyy sinisorsan runsauden vaihtelulla).

Sinisorsien parimäärät Vanhankaupunginlahdella ovat olleet v. 2014 - 2017 110 - 135 paria ja näin ollen selvästi suurempia kuin v. 2010 – 2013 (61 – 84 paria).

Haapanan parimäärä (25) oli selvästi v. 2009 – v. 2016 määriä (10 – 17 paria) suurempi. Tavien parimäärä (12) oli keskitasoa (v. 2009 – 2016 7 – 18 paria). Tavi on aavistuksen runsastunut Vanhankaupunginlahdella 2000 – luvun alkuun nähden (v. 2000 – 2008 2 – 8 paria)

Telkkäpareja oli 36, jos parimääräksi tulkitaan aloitettujen pesintöjen määrä (pönttöön munittu). Telkkänaarailla on kuitenkin tapana munia useampaan pönttöön, vaikka ne eivät itse aikoisikaan hautoa niitä (loispesintää) – tällaiset pesät jäävät usein vaille varsinaista emoa, mutta osaa näistäkin pesistä voidaan hautoa.

Nokikanaparien määrä (35) säilyi samalla tasolla mitä se on ollut v. 2014 alkaen, jolloin niitä pesi enemmän kuin yhtenäkkään aiempaan seurantalaskentavuonna, 39 paria.

Silkkiuikkujen pesänrakennusaikaan toukokuun alussa vesi oli matalalla ja uikuille oli tarjolla tavallista enemmän ylivuotisia ruokoja pesäalustoiksi Kivinokan pohjoisrannalla ja Saunalahden edustalla. Tämä saattoi olla yksi syy suureen määrään silkkiuikkujen pesiä tänä vuonna.

Kahlaajat

Punajalkaviklo 5 (2, 3, 4, 4): Purolahti eteläosa 1 pari, Purolahti pohjoisosa(tulvaniitty) 1, Etu-Viikin pellot 2 paria sekä Lammassaaren hoitoniitty 1 pari. Pikkutylli 8 (3, 4, 8, 9): Purolahti eteläosa 1, Purolahti pohjoisosa(tulvaniitty) 1, Lammassaaren hoitoniitty 2, Kyläsaari 1, Fastholman lumenkaatopaikka 2, Etu-Viikin pellot 1. Tylli 3 (0, 0, 1, 1): Purolahti eteläosa 1, Etu-Viikin pellot 1, Kyläsaari 1. Töyhtöhyppä 27 (15, 23, 27, 31): Hoitoniityillä yhteensä 10 paria (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2015 7 ja v. 2016 10) (Lammassaaren hoitoniitty 3, Purolahti eteläosa 2, Purolahti pohjoisosa (tulvaniitty) 5). Lisäksi Etu-Viikin pelloilla 17 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20 ja v. 2016 21). Rantasipi 12 (7, 10, 9, 10): Kivinokan länsikärki 2, Kivinokan pohjoisranta 1, Saunalahti 1, Fastholma 1, Mölylä 1, Hakalanniemen eteläranta 1, Klobben – Lammassaari 1, Kuusiluoto – Kokkoluoto 1, Säynäslahden tervaleppäluhta 1, Pornaistenniemi/Verkatehtaanpuisto 1, Kyläsaari 1. Lehtokurppa 3 (1, 2, 2, 3): reviirit: Kivinokka – Saunalahti – Fastholma, Pornaistenniemi – Lammassaari sekä Mölylä – Herttoniemen metsä. Meriharakka 2 (0, 2, 2, 1): Kyläsaari, Arabianranta. Taivaanvuohi 6 (5, 8, 9, 8): Lammassaaren hoitoniitty 3, Pornaistenniemi – Lammassaari 1, Purolahti 1, Ryönälahti 1.

Lokkilinnut

Seuranta-alueelta ei löytynyt lokkilintujen pesiä. Alueen reunoilla pesinee jokunen pari selkälokkeja rakennusten katoilla (Kyläsaari, Arabianranta), kuten myös muutamia pareja kalalokkeja.

Leposaaren SW-puolen luodolla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, on pieni lapintiirakolonia. Ero Haapanen kävi luodolla 19.5, ja havaitsi 2 lapintiiran munapesää, joissa molemmissa yksi muna. Pesintä kuitenkin epäonnistui, sillä 22.6 luoto oli veden peitossa eikä pesiä tai poikasia näkyvillä. Paikalla oli neljä emoa, jotka eivät varoitelleet. Viime vuonna luodolla oli yhdeksän munapesää (1 x 1, 7 x 2 ja 1 x 3 munaa), mutta pesintä epäonnistui myös tuolloin, sillä 20.6 ei luodoilla näkynyt edes vanhoja lintuja. Vuonna 2015 luodolla oli 17 lapintiiraa, mutta vain 3 munapesää (v. 2014 luodolla 10 hautovaa (Ero Haapanen)). Matalalla luodolla vähäininkin veden nousu yhteistyössä aallokon kanssa tuhoaa munapesät.

Vanhankaupunginlahdella ruokailee runsaasti kalatiiroja (toukokuussa muuttoaajan jälkeen samanaikaisesti 50 – 60 yksilöä) sekä naurulokkeja (n. 200 – 300 yksilöä), joista suuri osa pesinee Kulosaaren/Mustikkamaan/Korkeasaaren ympäristön luodoilla (kalatiira hautoi 20.6 rakenteilla olevan

Kalasadaman/Sompasaaren alueella (Eero Haapanen)). Muutamia nuoria naurulokkeja näkyi lahdella 1.7 alkaen, mutta nämä eivät liene lähtöisin Vanhankaupunginlahdelta.

Hoitoniittyjen varpuslinnut

Kiuru 2 (2, 3, 1, 0): Lammassaari. Niittykirvinen 17 (10, 19, 22, 21): Lammassaari 14 (7, 15, 15), Purolahti 3 (3, 4, 7, 7). Metsäkirvinen 1 (0, 0, 0, 0): Lammassaari. Västäräkki 2 (1, 2, 1, 1): Lammassaari. Keltavästäräkki 5 (6, 11, 4, 7): Lammassaari 3 (5, 9, 2, 3), Purolahti 2 (1, 2, 2, 4). Sitruunavästäräkki 1 (3, 2, 0, 0): Lammassaari. Pensastasku 2 (2, 2, 1, 2): Purolahti (tulvaniitty). Punakylkirastas 1 (0, 1, 0, 1): Purolahti (tulvaniitty) 1 (0, 0, 0, 1), Lammassaari 0 (0, 1, 0, 0). Räkättirastas 1 (0, 0, 2, 3): Purolahti (tulvaniitty) 0 (0, 0, 0, 1), Lammassaari 1 (0, 0, 2, 2). Mustarastas 2 (0, 0, 5, 0): Lammassaari 0 (0, 0, 1, 0), Purolahti (tulvaniitty) 1 (0, 0, 4, 0). Lehtokerttu 1 (0, 0, 0, 1): Purolahti (tulvaniitty). Pensaskerttu 5 (2, 2, 3, 5): Purolahti. Hernekerttu 0 (1, 0, 0, 1): Purolahti. Ruokokerttunen 21 (30, 22, 8, 12): Lammassaari 8 (8, 4, 1, 1), Purolahti 13 (22, 18, 7, 11). Rytikerttunen 4 (2, 2, 3, 2): Lammassaari. Pajulintu 3 (1, 3, 2, 4): Purolahti 2 (0, 1, 2, 2) Lammassaari 1 (1, 2, 0, 2). Talitiainen 3 (2, 2, 1, 2): Purolahti 2 (1, 1, 0, 1), Lammassaari 1 (1, 1, 1, 1). Sinitiainen 3 (1, 2, 1, 1): Purolahti 1 (0, 1, 1, 0), Lammassaari 2 (1, 1, 0, 1). Pikkulepinkäinen 1 (1, 1, 1, 2): Purolahti (tulvaniitty). Kottarainen 3 (2, 1, 3, 3): Lammassaari 2 (2, 1, 2, 2), Purolahti 1 (0, 0, 1, 1). Peippo 3 (3, 2, 3, 3): Lammassaari 3 (2, 2, 1, 3), Purolahti 0 (1, 0, 2, 0). Punavarvunen 2 (3, 4, 2, 5): Purolahti 2 (3, 3, 2, 4), Lammassaari 0 (0, 1, 0, 1). Keltasirkku 1 (0, 0, 0, 1): Purolahti (tulvaniitty). Pajusirkku 15 (19, 17, 10, 11): Lammassaari 4 (4, 5, 3, 4), Purolahti 11 (15, 12, 7, 7).

Rantakanat ja yölaulajat

Luhtakana 16 (4, 5, 24, 18): Säynäslahti – Pornaistenniemen ja Keinumäen lampareet 12 reviiä, Lammassaaren pitkosten varsi 2, Purolahti 1, Ryönälahti 1. Luhtahuitti 3 (1, 2, 10, 6): Säynäslahti – Pornaistenniemen ja Keinumäen lampareet 2, Purolahti 1. Kaulushaikara 2 (1, 3, 1, 1): Pornaistenniemen – Keinumäen lampareet 1, Purolahti 1. Rastaskerttunen 8 (8, 9, 6, 6): Saunalahti 3, Ryönälahti 1, Purolahti 1, Pornaistenniemen – Keinumäen lampareet 3. Viitakerttunen 15 (30, 30, 17, 28): seuranta-alueen puoliavoimissa pensaikoissa. Luhtakerttunen 11 (10, 13, 12, 9): erityisesti Pornaistenniemen ja Lammassaaren välisen ruoikon pajukoissa (8 laulavaa). Pensassirkkalintu 2 (0, 0, 0, 1): Lammassaaren pitkosten varsi. Satakieli 53 (69, 56, 48, 50): tiheimmillään Pornaistenniemessä, jossa 9 reviiä ja Fastholmassa, jossa 5 reviiä.

Petolinnut

Kanahaukkoja pesi kaksi paria. Molemmat parit saivat poikaset lentoon (4 poikasta ja 3 poikasta). Tapio Solonen rengasti molempien pesyeiden poikaset. Ruskosuohaukkapari pesi onnistuneesti ja sai lentoon yhden poikasen. Lehtopöllö huuteli aktiivisesti tammi- helmikuussa, mutta pesintää ei todettu. Sarvipöllöjä pesi kaksi paria, joista toisella ainakin neljä ja toisella kolme poikasta.

Nuolihaukan pesintää ei tänä vuonna todettu Vanhankaupunginlahden alueella.

Uuttukyyhky

Pönttöjen 1. tarkistuskierröksellä huhti – toukokuussa Eero Haapanen totesi 33 uuttukyyhkyn pesinnän aloitusta, joka katsotaan myös parimääräksi (sekä v. 2013 että v. 2014 33, v. 2015 27 ja v. 2016 29).

Nisäkäspetojen (esim. näätä, kärppä ja minkki) mahdollisesti aiheuttamia pesätuhoja esiintyi tänä vuonna useissa uuttukyyhkyjen asuttamissa pöntöissä. Esimerkiksi Pornaistenniemessä oli kaksi emoa joutunut heinäkuun lopulla saaliiksi (toista syöty, toisessa raato oli hävinnyt) ja Lammassaareissa oli emo kuolleena (Eero Haapanen). Lisäksi yhdessä pöntössä oli kuolleet poikaset ja kolmessa pöntössä oli pesä ryöstetty.

Muita huomionarvoisia lajeja:

Kurki

Kurkipari asettui viimevuotiseen tapaan Lammassaaren hoitoniitylle. Pari soidinteli niityllä, päästeli reviiirihuutoa ja viihtyi pääasiassa sen länsiosassa 30.3 – 7.6. Kuten kahtena edellisenä vuonna, poikasia ei niitylle kuitenkaan ilmaantunut.

Harmaahaikara

Klobbenin koloniassa oli ainakin 38 asuttua pesää (emo ja/tai poikaset näkyvissä) (v. 2013 22, v. 2014 26, v. 2015 35, v. 2016 37). Kaikkiaan risupesä oli Klobbenilla ennen pesimäkauden alkua 42 (Eero Haapanen), joista muutama oli kuitenkin huonossa kunnossa.

Ensimmäiset poikaset, viidessä pesässä yhteensä 11 poikasta, kurkki pesän reunan yli 17.5 (v. 2015 12.5, v. 2016 10.5). Yhdessä pesässä poikaset olivat kokonsa perusteella vähintään viikon vanhoja, joten ne olivat kuoriutuneet viimeistään toukokuun toisen viikon alussa. Emojen käyttäytyminen viittasi tosin jo 5. toukokuuta siihen, että pesässä oli pieniä poikasia (näyttivät kaitsevan nokallaan ja/tai ruokkivan pesän pohjalla olevia poikasia). Haudonta-ajan ja pesän reunan yli näkyneiden poikasten iän huomioon ottaen haudonta oli alkanut huhtikuun toisella viikolla. 22.5 näkyi pesissä jo 22 poikasta kymmenessä pesässä

(myös 23.5.2016 22 poikasta kymmenessä pesässä). Poikaset olivat tuolloin kooltaan n. 1/3 – 1/2 aikuisista.

Suurimman määrän poikasia näin 15.6 (29:ssa pesässä, joiden poikaset olivat laskettavissa, oli 83 poikasta, joista n. 70 lähes täysikokoisia ja loput keskikokoisia), jolloin poikasia oli pesää kohden seuraavasti: 2 x 1, 9 x 2, 11 x 3, 5 x 4, 2 x 5 (k.a $82/29 = 2,9$). Asuttua pesää kohden poikasmäärä oli kuitenkin pienempi ($83/38 = 2,1$).

Vuosina 2013 – 2016 oli niissä pesissä, joiden poikaset olivat laskettavissa, poikasia pesää kohden seuraavasti: v. 2013 $69/22 = 3,1$, v. 2014 $47/18 = 2,6$ (hav. päivä 18.6), v. 2015 $52/19 = 2,7$ (10.6) ja v. 2016 $32/14 = 2,3$ (28.6)). Asuttua pesää kohden oli poikasia v. 2013 $69/22 = 3,1$ (Eero Haapanen) (kaikkien pesien poikaset saatu lasketuksi), v. 2014 $60/26 = 2,3$ (60/26), v. 2015 $73/35 = 2,1$ (73/35) ja v. 2016 $59/37 = 1,6$).

Kolonian kasvettua on asuttujen pesien tai poikasten määrän arvioiminen Möylän kalliolta tai muulta tähytyspaikalta vaikeutunut, sillä uudet pesät peittävät vanhoja pesiä taakseen. Lisäksi lehvästö kätkee osan pesistä jo varhain.

Vesilintujen pesinnän onnistuminen

Sinisorsan pesintä sujui neljään viimeiseen vuoteen nähden heikoimmin, eli tavallistakin huonommin. Havaitsin poikuelaskennoissa (21.6, 1.7 ja 11.7) eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikueita ainoastaan 5 (v. 2013 10, v. 2014 15, v. 2015 21, v. 2016 13). Parimäärään suhteutettuna siis vain 4 % poikueista oli poikuelaskentojen alkaessa hengissä (poikueita 5/pareja 135 = 0,04, kun täydellinen onnistuminen olisi 1,0). Vastaavasti v. 2013 $10/61 = 0,16$, v. 2014 $15/123 = 0,12$, v. 2015 $21/110 = 0,19$ ja v. 2016 $13/135 = 0,09$.

Varttuneita poikueita (n. neljän viikon ikään ehtineitä) näin 4 (v. 2013 6, v. 2014 7, v. 2015 11 ja v. 2016 8). Vain n. 3 % pareista sai kasvatettua poikueensa turvalliseen ikään ($4/118 = 0,03$), kun taas v. 2013 13 % ($8/61 = 0,13$), v. 2014 6 % ($7/123 = 0,06$), v. 2015 10 % ($11/110 = 0,10$) ja v. 2016 5 % ($8/135 = 0,05$).

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 4,4, kun taas v. 2013 poikasia oli 3,5, v. 2014 5,2, v. 2015 4,6 ja v. 2016 5,3. Isoja, yli kymmenen pienen poikasen poikueita näkyy hieman ennen juhannusta alkavissa poikuelaskennoissa aina vähän, sillä poikasten hävikki on pian kuoriutumisen jälkeen, toukokuun viimeisellä puoliskolla, suuri. Poikuehavainnoissa korostuvatkin varttuneet poikueet. Varttuneiden poikueiden keskikoko (5,0) oli lähellä poikuelaskennoissa eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko, kuten aiempina vuosina (v. 2013 3,7, v. 2014 4,9, v. 2015 5,0 ja v. 2016 5,8).

Poikuekoon väheneminen pian kuoriutumisen jälkeen on havaittavissa ennen poikuelaskentoja tekemistäni poikuehavainnoista. Aikavälillä 17.5 – 31.5 oli poikueissa keskimäärin 6,0 poikasta (54 poikasta/9 poikuetta), kun taas 3.6 – 19.6 enää 4,1 (87 poikasta/21 poikuetta). Vuonna 2016 vastaavasti 16.5 – 30.5 oli poikueissa keskimäärin 7,8 poikasta (203 poikasta/26 poikuetta), kun taas 1.6 – 17.6 enää 5,1 (112 poikasta/22 poikuetta). Osa havainnoista saattaa koskea samoja poikueita.

Poikueiden kuoriutuminen painottuu toukokuun puolivälin ja kesäkuun alun väliin. Ajanjaksolla 17.5 – 31.5 oli poikueista 81% (44/54) alle viikon ikäisiä, kun taas 3.6 – 19.6 enää 29 % (25/87).

Kaikista ajanjaksolla 17.5 – 11.7 havaitsemistani poikasista ja poikueista (172 poikasta/38 poikuetta) havaitsin huomattavan osan Saunalahdella (55 poikasta/12 poikuetta) - poikasista 31 % ja poikueista 32 %. Seuraavaksi eniten poikuehavaintoja tuli Purolahdelta (29 poikasta/5 poikuetta - poikasista 17 % ja poikueista 13 %) ja Pornaistenniemen etulampareelta (11 poikasta/4 poikuetta - poikasista 6 % ja poikueista 10 %).

Sinisorsapoikueita lienee liikkunut Vanhankaupunginlahdella hieman enemmän kuin mitä onnistuin havaitsemaan, sillä poikueita uiskentelee ruoikon ja hoitoniittyjen reuna-alueiden lisäksi ruoikon sokkeloissa, mistä niitä on vaikea havaita. Osa poikueista saattaa hieman vartuttuaan myös poistua emon perässä lahdelta. Toisaalta havainnointipaikat kattavat suurimman osan poikueiden todennäköisistä ruokailupaikoista enkä siksi usko havaitsemattomiksi jääneiden poikueiden osuutta kovin suureksi.

Pesintä voi epäonnistua niin muninta- kuin poikasvaiheessa. Rantametsissä liikkuva ulkoilija tai vapaana juokseva koira voi pelästyttää hautovan naaraan pesältään, jolloin munat jäävät alttiiksi esimerkiksi varislinnuille. Vesilintujen poikastuoton on todettu parantuneen niinä vuosina, kun vierasperäisiä pienpetoja (minkki ja supikoira) on poistettu tavallista tehokkaammin Vanhankaupunginlahdella. Myös ravintopula poikasaikana, eli hyönteisten ja muiden pienten selkärangattomien väheneminen rehevöitymisen, särkikalojen aiheuttaman ravintokilpailun ja joinakin vuosina kylmien säiden myötä, lisää erityisesti pienten poikasten kuolleisuutta.

Haapanan poikasia havaitsin 19 (1, 2, 3, 6 ja 7) viidessä eri poikueessa (v. 2015 19 poikasta neljässä ja v. 2016 11 myös neljässä poikueessa). Ensimmäiset, n. kahden viikon ikäiset, poikaset näkyivät vasta 1.7. Poikasten iän perusteella kuoriutuminen oli tapahtunut kesäkuun puolivälissä eli noin viikkoa myöhemmin kuin vuoden 2016 ensimmäisen poikueen kuoriutumisen, mutta samaan aikaan kuin v. 2015.

Tavipoikueita havaitsin vain yhden (5 n. viiden viikon ikäistä poikasta 11.7 Ryönälahdella). Vuonna 2015 havaitsin kolme poikuetta, joissa 1, 4 ja 8 poikasta ja v. 2016 yhden poikueen, jossa 6 n. viikon ikäistä poikasta 9.6 Purolahdella. Poikueet olivat kuoriutuneet v. 2015 kesäkuun toisella ja v. 2016 sekä 2017 kesäkuun ensimmäisellä viikolla. Tavipoikueiden suurempi määrä v. 2015 saattoi johtua siitä, että useat

puolisukeltajasorsapoikueet, mm. sinisorsat, tavit ja lapasorsat, ruokailivat näkyvästi Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa (tulvaniityllä). Korkean veden ja sateisuuden vuoksi tulvaniitty oli tuolloin veden vallassa ja oivallinen paikka poikueiden ruokailla kuin myös tarkkailla niitä.

Harmaasorsapoikueita näkyi yksi Pornaistenniemen etulampareella (4 n. kuuden viikon ikäistä poikasta 15.8). Vuonna 2016 ruokaili samaisella lampareella jo 15.6 alkaen 8 poikasta ja v. 2015 28.6 alkaen kaksi poikuetta (1 ja 8 pull). Poikueet olivat kuoriutuneet v. 2015 kesäkuun kolmannella viikolla, v. 2016 kesäkuun toisella ja v. 2017 kesä-heinäkuun vaihteessa.

Heinätavipoikue (6 poikasta) havaittiin Hakalanniemen edustalla heinäkuun alkupuolella (Petri Lankila).

Telkkien poikastuotto oli hieman parempi kuin vuosi sitten, mutta kuitenkin tavallisen huono: 36 pesintää tuotti 6 varttunutta poikuetta ($6/36 = 0,17$), kun taas viime vuonna 44 aloitettua pesintää tuotti 5 varttunutta poikuetta ($5/44 = 0,11$) (v. 2013 10 ($10/34 = 0,29$), v. 2014 3 ($3/37 = 0,08$) ja v. 2015 4 ($4/38 = 0,10$). Varttuneiden poikueiden keskikoko oli 3,2 (v. 2013 2,1, v. 2014 6,0, v. 2015 2,5, v. 2016 5,0).

Kuten sinisorsalla, poikasten määrä hupenee poikueen päästyä vesille. Aikavälillä 17.5 – 19.6 (14 havaintopäivää) eli ennen poikuelaskentoja näin 123 untuvikkoa eri poikueiksi tulkitsemisani 16 poikueessa (keskimääräinen poikuekoko 7,7 (sisältää kaikenikäiset poikaset)), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (21.6, 1.7 ja 11.7) näkyi enää 42 poikasta 11 poikueessa (keskimääräinen poikuekoko 3,8). Vuonna 2016 vastaavasti 16.5 – 17.6 (11 havaintopäivää) näin 106 untuvikkoa 16 eri poikueessa (keskimääräinen poikuekoko 6,6), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (20.6, 30.6 ja 10.7) näkyi enää 43 poikasta 9 poikueessa (keskimääräinen poikuekoko 4,8).

Välittömästi poikueiden kuoriutumisaikaa seuraavana kahtena viikkona (17.5 – 31.5) poikueiden keskimääräinen koko oli vielä 8,9 (107 poikasta 12 poikueessa, vaihteluväli 1 – 21 (!) poikasta (todennäköisesti usea naaras muninut samaan pönttöön). Vastaavasti v. 2016 (aikavälillä 16.5 – 30.5) poikueiden keskimääräinen koko oli täsmälleen sama, 8,9 (71 poikasta 8 poikueessa, vaihteluväli 1 – 15 poikasta).

Vuoden 2013 poikuelaskennoissa oli kaikkien poikueiden keskimääräinen poikuekoko 2,2, kun taas v. 2014 5,5 ja v. 2015 2,8.

Kuten aiempina vuosina, eniten telkänpoikasia näkyi Viikin vanhan puhdistamon altaalla, yhteensä 64 kahdeksassa poikueessa ja seuraavaksi eniten Saunalahdella, jossa näin 18 poikasta kolmessa poikueessa.

Isoiksi varttuneista poikasista (yhteensä 19) suuri enemmistö viihtyi puhdistamon altaassa, mutta joitain yksittäisiä poikasia myös Pornaistenniemen etulampareella ja Saunalahdella.

Telkillä ei esiintynyt pesätuhoja. Joitain kertoja vuosien varrella on pöntöstä löytynyt tapettu emo (näätä?). 22.5 löytyi pöntön suulta kuitenkin emo, johon takertunut kalaverkon kaistale oli takertunut pöntön rakenteisiin, jonka seurauksena lintu oli kuollut (Eero Haapanen).

Silkkiuikkujen pesintä epäonnistui lähes täydellisesti: vain kaksi paria kuudestakymmenestä neljästä sai poikasia, molemmat yhden. Vedennousu yhdessä korkean aallokon kanssa huuhtoi munapesiä veteen touko-/kesäkuun vaihteessa. Suurin osa emoista poistui saman tien lahdelta tekemättä uusintapesää (esimerkiksi 20.5 112 pesivää lintua ja 57 pesää, 26.5 101 pesivää lintua ja 37 pesää, mutta 21.6 enää 32 aikuista eikä yhtään pesää tai poikasta).

Vuosina 2013 ja 2014 silkkiuikut saivat 13 poikuetta, v. 2015 12 ja v. 2016 peräti 28.

Molempien poikueiden poikaset varttuivat lahdella yli kolmen viikon ikään. Vuonna 2013 näkyi 6 yli kolmen viikon ikäistä poikuetta ja niissä 10 poikasta, v. 2014 3 ja niissä 5 poikasta, v. 2015 1, jossa 1 poikanen ja v. 2016 6, joissa 14 poikasta.

Silkkiuikkupareista osa kuljettaa poikueensa pois Vanhankaupunginlahdelta, kun poikaset ovat melko pieniä, joten lahdella kuoriutuneista poikueista selvinnee havaittua enemmän poikasia yli kolmen viikon ikään.

Nokikanan pesintä epäonnistui kokonaisuudessaan: yhtään poikasta ei näkynyt laskennoissa. Syy ei ole selvillä. Nokikanan pesät ovat hieman tukevampia ja korkeampia kuin silkkiuikun, mutta vedennousu (n. + 20 cm) yhdessä kovan aallokon kanssa touko-/kesäkuun vaihteessa saattoi tuhota munapesiä juuri ennen kuoriutumisvaihetta. Emot eivät poistuneet saman tien lahdelta, kuten silkkiuikut, ja jotkut saattoivat jopa munia uusintapesyeen, joista ei kuitenkaan ilmaantunut poikueita vesille. 21.6 lahdella oli lähes saman verran aikuisia kuin hautomisvaiheessa (26.5 43 aikuista ja 21.6 38), mutta niistä jo puolet pesinnästä luopuneina ja parveutuneina Hakalanlahdella.

Pornaistenniemen etulampareella, jossa on useimpina vuosina varttunut parhaiten nokikanapoikueita, pesät ovat suojassa vedennousulta tai aallokolta, joten pesintöjen epäonnistumisen taustalla täytyy olla jokin muu syy. Lampareen piilokojulla havaittiin vähän ennen juhannusta kuusi minkinpoikasta emonsa seurassa. Ainakin yhden sorsanpoikasen nähtiin jäävän minkin saaliiksi.

Vuosina 2013 – 2016 nokikanan pesintä on onnistunut Vanhankaupunginlahdella seuraavasti: huonona nokikanavuonna v. 2013 vesillä näkyi ainoastaan 9 poikuetta, mutta pareja olikin vain 21 ($9/21 = 0,49$). Vuonna 2014 havaitsin peräti 31 poikuetta, jolloin jopa neljä viidestä parista sai poikueen vesille ($31/39 = 0,79$), kun taas v. 2015 vain kolmasosa sai poikaset vesille ($11/38 = 0,29$), kuten myös v. 2016 ($10/31 = 0,32$).

Poikueet ovat yleensä olleet pieniä, enimmäkseen yhden tai kahden poikasen suuruisia, paitsi Pornaistenniemen lampareilla, jossa emot ovat ruokkineet usein neljänkin poikasen poikueita. Vuonna 2016 kymmenestä havaitsemastani poikueesta peräti kahdeksan oli Pornaistenniemen – Keinumäen lamparealueella ja vain kaksi muualla lahdella.

Yleensä nokikana onnistuu pesinnässään Vanhankaupunginlahden vesilintulajeista parhaiten. Sekä haudonta- että poikasvaiheen tappiot ovat useimmiten pieniä. Jostain syystä on nokikanoilla ollut kolmena peräkkäisenä vuonna vaikeuksia saada poikueita vesille Vanhankaupunginlahdella, poikkeuksena Pornaistenniemen etulampare. Ikävä kyllä tuo poikkeus ei tänä vuonna toteutunut.

Viisi kyhmyjoutsenparia tuotti kaksi poikuetta, molemmissa kaksi poikasta (v. 2014 neljä poikuetta, v. 2015 kolme poikuetta (7, 4 ja 2 poikasta) ja v. 2016 kaksi poikuetta (4 ja 6 poikasta)). Kahdella parilla oli pesä Saunalahdella, kun taas Kivinokan pohjoisrannalla, Ryönälahdella ja Kuusiluodon koillispuolella oli yksi pari kussakin. Laulujoutsenparin asetuttua lahdelle kyhmyjoutsenet eivät ole enää yrittäneet pesintää Hakalanlahden ja Purolahden alueella, sillä laulujoutsenkoiras ajaa ne sieltä pois. Viime vuonna laulujoutsen tappoi varmuudella yhden ja sitä edellisenä kaksi kyhmyjoutsenta edellä mainituilla lahdilla.

Vuonna 2014 ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella pesinyt, Klobbenin kannaksen länsireunaan pesän tuolloin rakentanut laulujoutsenpari, pesi tänä, kuten kahtena edellisenä vuonna, Pornaistenniemen takalampareella, ilmeisesti kyhmyjoutsenen vanhalla pesäkummulla. Neljä vastakuoriutunutta poikasta ui Pornaistenniemen etulampareella 23.5 (Anu ja Eino Hiekkänen). Viimeinen havainto poikueesta tehtiin 27.5 lampareilla, jolloin kaikki poikaset olivat vielä elossa (Tomi Muukkonen). Tämän jälkeen ei lahdella näkynyt kuin laulujoutsenpari vailla poikasia. Syytä poikueen menehtymiseen ei ole tiedossa, kuten ei v. 2014 (4 pull), 2015 (3 pull) ja 2016 (5 pull) menehtymisiin. Kaikkina kolmena vuonna poikue on huvennut enintään viikossa.

Poikue on kuoriutunut joka vuosi aiemmin: v. 2014 vastakuoriutuneet poikaset nähtiin 17.6, v. 2015 30.5, v. 2016 27.5 ja tänä vuonna siis 23.5.

Kanadanhanhi pesi v. 2014 Vanhankaupunginlahdella ensimmäistä kertaa ja heti kahden parin voimin. Seuraavana vuonna parimäärä tuplaantui (Klobben 2 paria, Kokkoluoto 1 pari ja Lemmenlehto 1 pari). Vuonna 2016 kolme paria aloitti haudonnan (Klobben, Kokkoluoto ja Lemmenlehto) ja näistä kaksi sai poikueen vesille (Lemmenlehdon parin haudonta keskeytyi viikon jälkeen). Tänä vuonna havaitsin vain yhden pesän (Kokkoluoto), mutta on hyvin mahdollista, että jokin hautoja jäi huomaamatta.

Ensimmäiset kaksi poikuetta näkyivät 20.5: 12 poikasta Kyläsaarella ja 4 Lammassaaren hoitoniityllä. Tämän jälkeen alkoi lahdelle uida alueen välittömässä läheisyydessä pesineitä emoja poikasineen. Enimmillään ruokaili Arabianrannan nurmilla 21 poikasta. Vuonna 2016 ensimmäinen poikue oli vesillä 18.5 Purolahdella (7 poikasta) ja suurin yhdellä kertaa havaittu poikasmäärä 42 poikasta Lammassaaren hoitoniityllä.

Merihanhi pesi v. 2015 ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella. Pareja oli silloin kaksi, kuten sekä viime että tänä vuonna. Pesät sijaitsivat todennäköisesti Klobbenilla. Haudonta-aikana odotteli usein Klobbenin rantavesissä (Hakalanlahdella ja Purolahdella) yksinäinen merihanhi puolisoaan ruokailemaan.

Ensimmäinen poikue, jossa oli 6 vastakuoriutunutta poikasta, näkyi 9.5 Purolahdella. Poikue hupeni kuitenkin nopeasti. 13 – 18.5 poikasia oli 4 ja 20.5 enää 1, joka selvisi ainakin nuoruuspukuun. Toinen poikue, jossa oli 7 vastakuoriutunutta poikasta, ruokaili 15.6 Purolahden hoitoniityllä. Tämäkin poikue väheni niin, että 11.7 siitä oli jäljellä enää 3 ja 21.7 2.

Emot tuntuivat suosivan poikasten ensimmäisinä elinviikkoina juuri Purolahtea ja siitä varsinkin Viikinojan suun läheistä osaa Purolahden hoitoniitystä. Ne kuljettivat poikueitaan kuitenkin myös Lammassaaren hoitoniitylle ja Lemmenlehtoon. Merihanhiperheet liikkuvat heinäkuussa myös yhdessä, ja monesti niitä näki ruokailemassa esim. Saunalahdella saakka.

Vuonna 2015 merihanhipoikueissa oli 4 ja 5 poikasta (ensimmäiset kuoriutuneet näkyivät 12.5) ja v. 2016 6 ja 4 poikasta (ensimmäiset 9.5). Vuonna 2015 molemmat poikueet selvisivät nuoruuspukuun ja v. 2016 selviytyi toinen poikue kokonaisuudessaan, mutta toisesta menehtyi yksi.

Kahlaajien pesinnästä

Töyhtöhyypän parimäärä pysyi ennallaan hoitoniityillä (10 paria), mutta laski hieman edellisvuodesta pelloilla, jossa pesintää yritti 17 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20 ja v. 2016 21 paria). Hoitoniittyjen niitto kolmena edeltävänä syksynä on varmasti edesauttanut uusien töyhtöhyypäparien asettumista niityille, joilla v. 2013 pesi vain 2 paria.

Haudonta alkoi viikkoa myöhemmin kuin viime vuonna: 18.4 näin ensimmäiset kolme hautojaa pelloilla (v. 2016 11.4 jo ensimmäiset yhdeksän hautojaa pelloilla) ja 21.4 neljä hautojaa hoitoniityllä.

Moni laitumilla alkanut haudonta keskeytyi tuntemattomasta syystä, ehkä pakkasten tai laitumilla ajaneen traktorin renkaiden alle, tai kenties petojen toimesta, mutta nopeasti emot munivat uuden pesyeen tilalle. Kun toukutyöt (äestys ja kylvö) alkoivat pelloilla toukokuun ensi päivinä, tuhoutui

Gardenian viereiseltä kynnöspelloilta ja Kotiniityltä kolme neljästä pesästä. Säästyneelle pellonlohkolle munituista uusintapesyeistä osa tuhoutui toukokuun viimeisellä viikolla, kun kylvötyöt ulottuivat sinne.

Hoitoniityt ovat alttiita vedennousulle ja niin vain kävi tänäkin vuonna, että hyppien pesät peittyivät vapun tienoilla Purolahdella, mutta 13.5 haudottiin taas kuudessa pesässä. Ensimmäiset vastakuoriutuneet poikaset näkyivät Purolahden hoitoniityllä 7.6. Myös v. 2015 tulva vei munapesyeet ja näin ensimmäiset poikaset vasta 23.5. Vuonna 2016 haudonta onnistui ensimmäisellä kerralla ja poikaset ilmaantuivat jo 7.5.

Havainnoin eri ikävaiheessa olevia töyhtöhyppän poikasia toukokuun toiselta viikolta heinäkuun puoleenväliin sekä Purolahden hoitoniityllä että pelloilla saadakseni selkoa poikasmääristä. Seuraamalla eri ikävaiheessa olevien poikasten esiintymistä pyrin välttämään saman poikasen kahteen kertaan laskemisen. Kaikkiaan näin 18 poikasta kahdeksassa eri poikueessa 13. toukokuuta – 19 kesäkuuta.

Hoitoniittyjen pesinnät tuottivat huonosti poikasia, vain 3 poikasta ja 2 poikuetta, mutta pelloilla sentään 15 poikasta ja 6 poikuetta (v. 2015 oli peltojen ja niittyjen yhteismäärä 52 poikasta ja v. 2016 32 poikasta, joista Purolahden hoitoniityllä 19 ja pelloilla 13). Osa v. 2016 Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa (tulvaniityllä) havaitsemistani poikasista oli todennäköisesti syntyisin viereiseltä sänkipelloilta, jossa pesi 8 paria (tulvaniityllä 5).

Poikasten kuolleisuus oli suurta. Kahdeksastatoista poikasesta vain kaksi selvisi yli kahden viikon ikään. Viime vuonna näin kanahaukkakoiraan onnistuvan kolmella kerralla neljästä hyppän poikasen saalistuksessa.

Purolahden hoitoniityn niittojen ansiosta on pesivien pikkutyllien määrä kasvanut kyseisellä niityllä. Viime vuonna reviierejä oli ainakin neljä, v. 2015 kolme, v. 2014 kaksi ja v. 2013 yksi. Syystä tai toisesta laski Purolahdella pesivien parien määrä tänä vuonna kahteen (eteläosa 1 ja pohjoisosa 1). Seuranta-alueen parimäärä (8) säilyi kuitenkin lähes ennallaan (v. 2016 9). Purolahdella viihtyy runsaasti pikkutyillejä myös muuttoaikaan esim. 4.5 14 ja 10. – 13.5 16 yksilöä. Nuoria, seuranta-alueella syntyneitä lintuja näkyi seuraavasti: Kyläsaari 19.7 4 (yksi poikue) sekä Fastholman lumenkaatopaikka 21.7 3 (kaksi poikuetta).

Tylli pesi Kyläsaaren – Arabianrannan nykyisin suureksi osaksi rakennetulla täyttömaa-alueella v. 1993 – 1994. Vuosina 2015 – 2016 soidinteli ja hallitsi tylli reviiiriä Purolahden hoitoniityn eteläosassa, mutta molemmilla kerroilla jäi pesintä kesken, ilmeisesti vedennousun vuoksi. Tänä vuonna oli seuranta-alueella peräti kolme tyllireviiriä (Kyläsaari, Etu-Viikin pellot, Purolahden eteläosa), joista kaksi tuotti myös onnistuneesti poikasia: 6.6 alkaen Kyläsaareissa 4 poikasta ja 7.6 alkaen ainakin 2 poikasta Etu-Viikin pelloilla.

Punajalkaviklon parimäärä on kasvanut seuranta-alueella v. 2013 kahdesta parista viiteen. Pareja ei ole mahtunut pesimään hoitoniityille kuitenkaan kolmea enempää ja uudet parit pesivätkin Purolahden hoitoniityn välittömässä läheisyydessä Etu-Viikin peltojen ojissa. Peltojen parit ruokailevat säännöllisesti hoitoniityllä. Havaitsin punajalkaviklon poikasia tai poikasiin viittaavaa käyttäytymistä seuraavasti: hätäileviä emoja 7.6 alkaen Purolahden hoitoniityn etelä- ja pohjoisosassa (2 paria), hätäilevä emo 21.6 Etu-Viikin pelloilla sekä 1 nuori 18.7 Lammassaaren hoitoniityllä).

Muista kahlaajista havaitsin vain rantasipillä poikasiin viittaavaa käyttäytymistä (hätäilevät emot 14.6 Säynäslahden tervaleppäluhdalla).

Hoitoniityillä pesi kaikkiaan viisi kahlaajalajia (töyhtöhyppä, punajalkaviklo, pikkutylli, tylli ja taivaanvuohi). Parien yhteismäärä on kasvanut hoitoniityillä v. 2013 kymmenestä yli kahteenkymmeneen pariin (v. 2016 24 ja v. 2017 22 paria) (Taulukko 4). Kasvu ei johdu pelkästään töyhtöhyppän parimäärän kasvusta, sillä myös punajalkavikloja ja pikkutyllejä pesii hoitoniityillä aiempaa enemmän ja tyllikin näyttää liittyneen vakituiseksi pesimälajiksi.

Hoitoniittyjen varpuslinnuista

Hoitoniityillä pesi varpuslintupareja saman verran kuin viime vuonna (88), kun taas lajeja oli tänä vuonna 22 eli kolme enemmän (v. 2016 19 lajia).

Varsinaisia avomaan varpuslintulajeja (niittykirvinen, keltavästäräkki, sitruunavästäräkki, västäräkki, kiuru) oli 27 paria (v. 2016 29).

Vuonna 2013 varpuslintupareja oli 89 ja lajeja 17 (avomaan pareja 22), kun taas v. 2014 pareja oli 99 ja lajeja 20 (avomaan pareja 37) ja v. 2015 63 paria ja 15 lajia (avomaan pareja 28) (Taulukko 3).

Varpuslintujen kokonaisparimäärän pudotus v. 2015 pesimäkaudella selittyy suureksi osaksi v. 2014 myöhäissyksyllä tehdyllä Purolahden hoitoniitylle levinneen ruoikon niitolla, mikä vähensi ruoikkolajeille (ruokokerttunen ja pajusirkku) soveliaista pesimäympäristöä. Jäljelle jääneen ruoikkoalueen ja hoitoniityn reuna-alueiden pensoittumisen myötä muutama puoliavoimen ympäristön varpuslintulaji (pensaskerttu, pajulintu, punakylkirastas) on pesinyt aiempaa useammin Purolahden niityllä.

Niittykirvinen säilytti asemansa Lammassaaren hoitoniityllä (14 paria, kun v. 2015 – 2016 15 paria), mutta Purolahden hoitoniityllä niitä pesi yli puolet vähemmän (3 paria) verrattuna kahteen edelliseen vuoteen (v. 2015 – 2016 7 paria).

Keltavästäräkin alamäki jatkuu hoitoniityillä, sillä niillä pesi vain 5 paria tänä vuonna. Vuonna 2004 niityiltä laskettiin vielä 29, v. 2008 ja 2009 18 ja v. 2010 8 paria, joten suunta on selkeästi vähenevä. Vastaavina vuosina niittykirvisen parimäärä on vaihdellut 12 – 16 välillä.

Peltoalueilla keltavästärkkipareja oli 5 eli samassa määrin kuin neljänä edellisenä vuonna (v. 2013 ja v. 2014 5, v. 2015 6 ja v. 2016 5 paria).

Uhanalaiset ja harvalukuiset seuranta-alueella pesivät lajit (pesineet ainakin jonakin neljästä edellisestä vuodesta) (lintudirektiivin liitteen I (D), v. 2015 uhanalaisluettelon (CR= äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä) sekä aiempien v. 2000 ja 2010 uhanalaisluettelon lajit (uhanalaisuusluokitus merkitty sulkuihin)). Vuosien 2013, 2014, 2015 ja 2016 parien/reviirien määrä ilmoitettu suluissa.

Laji	pareja/reviirejä
laulujoutsen D	1 (0, 1, 1, 1)
haapana VU	25 (12, 16, 17, 14)
heinätavi EN	2 (1, 3, 3, 2)
punasotka EN	0 (1, 0, 0, 1)
tukkasotka EN	1 (3, 2, 1, 1)
isokoskelo VU	3 (2, 3, 3, 3)
tukkakoskelo EN	1 (1, 1, 2, 2)
ruisrääkkä D	1 (1, 1, 1, 0)
silkkiuikku NT	64 (45, 46, 44, 49)
kaulushaikara D	1 (1, 3, 1, 1)
ruskosuohaukka D	1 (0, 0, 0, 1)
kanahaukka NT	2 (1, 1, 1, 2)
luhtahuitti EN/D	3 (1, 2, 10, 6)
liejukana VU	0 (0, 1, 1, 1)
nokikana EN	35 (21, 39, 38, 31)
kurki D	1 (0, 0, 1, 1)
pikkutylli NT	8 (3, 4, 8, 9)
tylli NT	3 (0, 0, 1, 1)

rantasipi (NT (2010))	12 (7, 10, 9, 10)
punajalkaviklo VU	5 (2, 3, 4, 4)
taivaanvuohi VU	6 (5, 8, 9, 8)
käki (NT (2000))	1 (1, 1, 2, 0)
tervapääsky VU	pesii, ei tietoa parimääristä
pikkutikka (VU (2000))	6 (6, 6, 7, 5)
käenpiika (NT (2010))	1 (3, 2, 2, 0)
haarapääsky NT	10 - 20 (ei arviota parimääristä v. 2013 – 2015, v. 2016 10 - 20)
räystäspääsky EN	0 - 5 (ei arviota parimääristä v. 2013 – 2015, v. 2016 5 – 10)
niittykirvinen NT	17 (10, 19, 22, 21) hoitoniityt (myös pelloilla pesii joitain pareja)
sitruunavästäräkki EN	1 (3, 2, 1, 1)
keltavästäräkki NT	5 (6, 11, 4, 7) hoitoniityt (pelloilla 5 (5, 5, 6, 5))
kivitasku NT	5 (5, 8, 6, 7)
pensastasku (NT (2000))	2 (2, 3, 1, 2)
ruokosirkkalintu EN	0 (1, 0, 1, 0)
rastaskerttunen VU	8 (8, 9, 6, 6)
sirittäjä (NT (2010))	10 (10, 20, 20, 8)
tiltalti (VU (2000))	2 (0, 1, 2, 3)
pikkusieppo D	3 (0, 0, 0, 2)
viiksitimali VU	5 - 10 (0, 2, 5, 10)
pussitiainen EN	1 (3, 0, 0, 1)
pikkulepinkäinen D	1 (2, 2, 2, 2)
kottarainen (NT (2000))	21 (30, 31, 26, 18 (pöntöt ja luonnonkolot, Eero Haapanen))
varpunen VU	pesii (koetila), arvio parimäärästä 10 – 20 (10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 - 20)
viherpeippo VU	pesii, ei tarkkaa tietoa parimääristä (8 reviirihavaintoa)
punatulkku VU	2 (v. 2013 – 2015 enintään muutamia pareja, v. 2016 2)
punavarpunen NT	20 (20, 20, 20, 30)
pajusirkku	hoitoniityillä 15 (19, 17, 10, 11), koko Natura-alueen parimääriä ei ole selvitetty vuosina 2013 – 2017 (v. 2012 134)
peltosirkku EN, D	0 (1, 1, 0, 1)

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka havaittiin pesimäaikaan sopivassa pesimäympäristössä, mutta eivät pesineet tai pesintä epätodennäköinen:

jouhisorsa EN, punasotka EN, pikku-uikku EN, liejukana VU, kuovi NT, pikkulokki D, palokärki D, valkoselkätikka EN/D, mustaleppälintu (NT (2010)), ruokosirkkalintu EN, pähkinänakkeli VU, kuhankeittäjä (NT (2010)).

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka ruokailivat pesimäaikaan säännöllisesti alueella:

valkuposkihanhi D, sääksi D (NT (2010)), merikotka VU,D, naurulokki VU, selkälokki EN, merilokki NT, räyskä D (NT 2010)), kalatiira D, lapintiira D

Joitain vähälukuisia lajeja

Fasaanilla oli reviiri Etu-Viikin pelloilla ja Kivinokassa. Pikkutikkoja pesi kuusi paria (Kuusiluodossa, Pornaistenniemessä, Viikin vanhan puhdistamon alueella, Keinumäellä, Ryönälahden tervaleppäluhdalla ja Saunalahdella). Rytikertuksia havaitsin kaikkiaan 31 reviirillä (v. 2013 18, v. 2014 24, v. 2015 22, v. 2016 23). Pikkusiepolla oli reviirit Kivinokan vanhassa metsässä (2) ja onnistunut pesintä Mölylän metsässä. Kultarintoja oli tänä vuonna runsaasti, yhteensä 29 reviiriä (v. 2015 25, v. 2016 17), eniten Fastaholmassa (9). Kaikki peukaloisten 5 reviiriä olivat lahden itärannalla (v. 2016 8). Puukiipijäreviirejä oli 11, kahta lukuun ottamatta itärannan metsissä (v. 2016 9). Närhiä näkyi pesimäaikaan Kivinokan vanhassa metsässä ja Mölylässä, kuten myös punatulkkuja. Kuten viime vuonna, urpiaisella oli reviiri Fastholmassa ja 9.8 paikalta rengastettiin 2 nuorta lintua (Markku Mikkola-Roos).

Kattavampaa tietoa Vanhankaupunginlahden linnustonseurannasta löytyy Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisusta (20/2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000 – 2012 yhteenveto. Mikkola-Roos Markku; Rusanen Pekka; Lehikoinen Aleks; Haapanen Eero; Pynnönen Petro; Sarvanne Hannu.

Yleisempää Viikki – tietoutta voi ammentaa kirjasta: Mikkola – Roos M. & Yrjölä R. toim. 2000: Viikki – Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa, Tammi.

Ja jos kiinnostusta Vanhankaupunginlahden kosteikkoalueen hoitoon riittää, tähänkin kannattaa tutustua: Yrjölä, R., Salomäki, P., Virtanen, T., Tuurnala, P. & Friman, M.: Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 - alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2015 – 2024 – Ympäristötutkimus Yrjölä Oy. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 10/2016.

Kirjallisuus:

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Vuosien 2014 – 2016 seurantalaskentojen loppuraportit löytyvät kotisivuiltani osoitteesta:

www.viikissavuodenympani.fi

Taulukko 1. Joidenkin vesilintulajien kerääntymiä kolmen päivän jaksoissa Vanhankaupunginlahdella keväällä 2017. Taulukossa esitetty suurin jaksolla laskemani aikuisten määrä (suluissa yhteenlaskettu aikuisten ja poikasten määrä). bracan = kanadanhanhi, braleu = valkoposkihanhi, anapla = sinisorsa, anapen = haapana, anacre = tavi, anacly = lapasorsa, aytful = tukkasotka, buccla = telkkä, meralb = uivelo, mermer = isokoskelo, podcri = silkkiuikku

	bracan	braleu	anapla	anapen	anacre	anastr	anacly	aytful	buccla	meralb	mermer	podcri
1. – 3.3					1							
4. – 6.3			196		1							
7. – 9.3			190		3				1			
10. – 12.3	3		160									
13. – 15.3	110	1	58		5				8			
16. – 18.3	222	11	135		10				9		3	
19. – 21.3	298	11	175		9				11		4	
22. – 24.3	357	59			9				30			
25. – 27.3	371	60	325	2	9				22		50	
28. – 30.3	312	105	329	1	32				35	3	47	
31.3 – 2.4	106	80			25						45	
3. – 5.4	95	596	476	25	242		2	16	108	33	64	3
6. – 8.4	44	527	204	47	255			13	57	34	128	32
9. – 11.4	57	960	229	34	476	2	2	12	31	25	147	56
12. – 14.4					318		8					
15. – 17.4												
18. – 20.4	35		184	4	602	3	2		28	24	329	66
21. – 23.4	18	770	63	1	277		4	5		32	244	64
24. – 26.4	31	1250	113	76	624	6	17	6	42	29	448	79
27. – 29.4	32	550	171	7	472	7	14	44	28	24	306	104
30.4 – 2.5												
3. – 5.5	31	1300	217	48	287	15	17	29	30	9	31	109
6. – 8.5												
9. – 11.5		2100		57	245	6	12	106		4	163	
12. – 14.5	25	2850	176	40	129	16	11	65	34	11	130	103
15. – 17.5		3400					3	8		3		
18. – 20.5	50(66)	1200	156(164)	41	31	7		4	34(42)	3	3	112
21. – 23.5		98(113)						11				
24. – 26.5	48(64)	77(117)	170(190)	40	16	10	2	13	17(56)		1	101
27. – 29.5								1				
30.5 – 1.6	23(39)	136(182)			18			1				
2. – 4.6		102(152)						4			2	
5. – 7.6	22	169(236)			32	5	2					
8. – 10.6												
11. – 13.6	24	180										
14. – 16.6	29	146(171)			59			9				
17. – 19.6						7		11				
20. – 22.6	34 (55)	858(945)	69(76)	32	113	24	14		9(29)		2	32
23. – 25.6												
26. – 28.6												
29.6 – 1.7	46 (49)	987(1070)	57(67)	23(53)	86	7	9	1	6(21)			17(18)
2. – 4.7						27		4				
5. – 7.7												
8. – 10.7												
11.7	34	733(851)	58(76)	15(27)	69(74)	10	9	1	3(11)			3(4)

Taulukko 2. Joidenkin kahlaajalajien kerääntymisiä kolmen päivän jaksoissa Vanhankaupunginlahdella v. 2017. Taulukossa esitetty kolmen päivän jaksolla suurin Purolahden ja Lammassaaren hoitoniityn aikuisten lintujen yhteissumma (suluissa aikuisten ja nuorten yhteismäärä). Töyhtöhyypän luvuissa mukana peltojen linnut.

pikkutylli tylli töyhtöhyppä liro punajalkaviklo mustaviklo suokukko

1. – 3.3							
4. – 6.3							
7. – 9.3							
10. – 12.3			6				
13. – 15.3			24				
16. – 18.3			46				
19. – 21.3			38				
22. – 24.3			54				
25. – 27.3			41				
28. – 30.3		8	47				
31.3 – 2.4		8	40				
3.4 – 5.4		5	187		1		
6. – 8.4		3	155		2		
9. – 11.4	1	2	138		2		
12. – 14.4		3			7		
15. – 17.4							
18. – 20.4	5	9	139		10		
21. – 23.4		6	115		11		
24. – 26.4	6	3	74		17		3
27. – 29.4	5	4	64		16		1
30.4 – 2.5	3	3		7	14		11
3.5 – 5.5	18	2	65	129	20	6	36
6. – 8.5							
9. – 11.5	22	6	55	75	16	27	66
12. – 14.5	21	6	70(72)	470	11	32	178
15. – 17.5	7	27	49(56)	45	7	42	109
18. – 20.5	6	19	54(55)	70	9	27	147
21. – 23.5	7	12			7		16
24. – 26.5	11	16	67(70)		7		5
27. – 29.5							
30.5 – 1.6		17	51	1	6		3
2.6 – 4.6	5	26	25		6		2
5. – 7.6		8	27(29)	1	5	1	
8. – 10.6							
11. – 13.6							
14. – 16.6	7		45(46)	1	8	1	
17. – 19.6					5		
20. – 22.6	2		38(40)	2	6	2	22
23. – 25.6							
26. – 28.6							
29.6 – 1.7	2		68(71)	63	4	3	71
2.7 – 4.7			74	40	1		23
5. – 7.7							
8. – 10.7							
11.7	14		20	48	2	1	15

Taulukko 3. Varpuslintulajien pari- ja lajimäärät v. 2013 – 2017 Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä (Lammassaari ja Purolahti)

	Pareja	Lajeja	Avomaan pareja
v. 2013	89	17	22
v. 2014	99	20	37
v. 2015	63	15	28
v. 2016	88	19	29
v. 2017	88	22	27

Taulukko 4. Kahlaajien pari- ja lajimäärät v. 2013 – 2017 Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä (Lammassaari ja Purolahti)

	v. 2013	v. 2014	v. 2015	v. 2016	v. 2017
Töyhtöhyppä	2	5	7	10	10
Punajalkaviklo	2	3	3	3	3
Pikkutylli	2	2	4	6	4
Tylli	0	0	1	1	1
Taivaanvuohi	4	3	4	4	4
pareja yht.	10	13	19	24	22
lajeja yht.	4	4	5	5	5